

İNDO-GERMENLERİN VE GERMENLERİN KÖKENİ, DİLİ VE ANAYURDU TEZLERİ

Nejdet KELEŞ*

Özet

Filolojik çalışma (karşılaştırmalı ve tarihsel dilbilim ile edebiyat) içerisinde gösterilen dil, tarih, arkeoloji, coğrafya ve antropoloji araştırmaları İlk Çağ halklarının İndo-Germen ve Germen yani bugünkü Avrupa uluslarının kökeniyle de ilgilenir. Bu makalede İndogermenler ile Germenlerin neşet ettikleri ve tarih öncesi çağdan Orta Çağ'a dek olan tarihsel, kültürel ve ırksal ilişki, etkileşim ve karışimleri ve ana vatanları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *İndogermenler, Germenler, Anayurt.*

THE THEORIES ABOUT THE ROOTS, LANGUAGE AND HOMELAND OF INDOGERMEN AND GERMEN

Abstract

The resources of linguistics, history, archaeology, geography and anthropology in philological works (comparative and historical linguistic) have been interested in the roots of Indo-Germens and Germens, mostly today's European, since the ancient times. This article studies the linguistic, historical, cultural and racial relationships and miscellany of the Indogermens and Germens and her original homelands since the ancient times.

Key Words: *Indogermens, Germens, Homeland.*

1. HİNT-AVRUPALILARIN DİLİ, KİMLİĞİ VE KÖKENİ

Hint-Avrupalılar; Hint-Germenler veya İndogermenlerin dilleri ortak bir ana dilden, yani İndo-Germenceden gelen Asya ve Avrupa (Avrasya) kökenli halklar olarak tanımlanır. Bu ad ilk kez Klaphroth tarafından 1823'de doğuda (Uygur/Doğu Türkistan) Hintliler batıda (Avrupa) Germenlere atfen kullanılır. Ancak sonraki haberdar olunmasıyla İndogermenler için en doğuda Toharlar (Yüceçiler) en batıda Keltlerden oluşur denebilir. Böylece İndogermen dilleri de Toharca-Keltçe olarak tanımlandığı gibi bu geniş halklar kitlesine Avrupa'da Hint-Avrupalılar da denir. Antropoloji ve halk bilimi genelde İndogermenlere Hintliler ve İranlılar dışında "kök-halk" anlamında Aryanlar tanımlaması da kullanır. İndo-Germence¹ esasta dilbilimsel bir

¹ İndogermence (Hint-Avrupa; Hint-Germen dilleri) iki ana gruba ayrılır; Kentum dilleri: Germen, Kelt, İtalikler (Latin, Umr ve Osklar; dilleri Keltçeye benzer), Yunan, İllyr, Hitit, Luvi, Pali, Venet ve Tohar dilleri ve Satem dilleri: İran ve Hint (Aryanlar), Arnavut, Trak, Frig, Ermeni,

tanımlamadır ve İndo-Germenler bu kök dilden çıkmış dilleri konuşan halklar manasındadır. Krause'ye göre İndo-Germence konuşan halklar en geç M.Ö. 2. binde Himalayalar ile Atlantis arasında mukimdir. Sanat, edebiyat ve toplumsal ilişkilerinin Grek, Roma ve bozkır göçebe alanlarından kalmadır denen Germen halkının dili olan Germence ise M.Ö. I. bin içinde

Baltık (Litvanya, Leton, eski Prusça), Slav dilleri, Eski İllyr (Arnavut), Mesapir, Dak, Trak, Frig, Get dilleri (Kilian 1983: 13, Schrader 1917-23, I. Band: 540, II. Band: 577-585). Kentum grubundaki Germence ise 3 dialektir; 1- Doğu Germence (das Ostgermanische): Wulfila'nın -311/383-İncil çevirisinden dolayı sadece Gotça bilinir; 2- Kuzey Germence (das Nordgermanische) MS 700'e kadar hâlâ tek bir dildir. Wikinglerden sonra ağız farkları derinleşir ve 11. asırda 4 ağıza bölünür: Norveççe, İzlandaca (Batı Kuzeyce), Danca ve İsveççe (Doğu Kuzeyce). 1530 dil reformuna kadar kuzey dilleri eski Kuzeyce (eski Norveççe, eski İzlandaca vs.) diye adlandırılır. Reformdan sonra ise yeni Kuzeyce (yeni Norveççe, yeni İzlandaca vs.) diye tanımlanırlar; 3. Diyalekt ise Batı Germencedir; Anglo-Frizce (İngilizce ve Frizce), Aşağı Almanca (Niederdeutsch) ve Yüksek Almanca (Hochdeutsch).

İndo-Germencenin alt grubunu oluşturmaya başlar (2002: 23, 25). Ancak bu tarihi daha geri götürülenler de vardır. M.Ö. 3. binin ortasında Doğu İndo-Germence içinde Hint-İranca (Aryanca) ve Grekçe de dâhil Balkan dilleri kendi yollarına girer. İndo-Germence ve Germence arası Proto-Germence denilen safha I. ses kayması ve aksan değişimi öncesi zamandır, Proto-Keltçe ve Proto-Grekçe ile direk ilişkili olan bir ara dildir. Germence bundan sonra en az 1600 sene süren bir gelişimle oluşur (Euler ve Badenheuer, 2009: 15, 29). Bu dönem I. ses kayması 1500'lerde olduğuna göre M.S. I. asra işaret eder.² Son araştırmalara göre "İndo-Germencenin yaşayan bir dil olarak varlığı M.Ö. III. binlere kadardır. Yaygın yanlış inanışa göre en eski şekliyle dahi insanlığın ilk kök dillerinin yakınında bile değildir. En cömert hesaplamayla yeryüzünde İndo-Germencenin konuşulması insanlık tarihinin son 10 bin yılındadır ki, bu dilimde tüm insanlığın, imgesel konuşulan, genel dil oluşumunun 50/1'i eder" (Tschirch, 1983: 17). Ancak Tschirch, İndo-Germencenin başından beri yüksek gelişmiş bir dil olduğunu vurgular ve alt dillerine kendine has ses, zengin kelime hazinesi ve gelişmiş bir ayrıntılı gramer sistemi devretmiştir tepitini yapar (bkz. Age: 17vd). İndogermen dillerinden en eskisi Eski Hintçe (Sanskritçe, Rigveda ilâhilerinin dili M.Ö. 2500-1700 arası) ve M.Ö. 1500-750 arası Veda devresidir, sonraki Orta Hintçe olarak tanımlanır (bkz. Feist, 1913: 417).

² İndogermence Ses Kayması'nın ilki olan (tahminen M.Ö. binlerde başlayıp M.Ö. 500-300 yıllarında yani Türkçeden 5 asır sonra tamamlanan) I. Germence Ses Değişimi'nde (I. Lautverschiebung) Germencenin diğer İndogermen dillerinden farklı bir özellik olarak yabancı bir substrat dile; tabiiyetine girdikleri kavmin dilini özümseyen bir peyk/vasal kavim diline, işaret eder. Jacob Grimm'in formüle ettiği gibi Germen dillerindeki belirli seslerden sonra eski İndogermen dillerindeki p, t, k ünsüzleri değişip: p (ph) ünsüzü Germencede f; t (th) İngilizceden bilinen th olur ve k ise ch'e tekabül eder. Böylece Avrupa Germen dilleri (Almanca, İngilizce, Danca vs.) Latince de dâhil diğer İndogermen dillerinden ve Gotçadan ayrılır (König 2004: 44-45). Germen dillerinde II. Ses Kayması M.S. 600'lerde oluşur ve bununla Almanca diğer Germen dillerinden özellikle de İngilizceden ayrılır. Artık Eski Yüksek Almanca (Ahd.) doğmuştur ve gelişimini 8. asra dek devam eden daha karışık harf ve ses kaymaları ile geçirir. Germencedeki p, t, k sessizleri E. Yüksek Almancada b, d, g olur, baştaki veya kelime içindeki p; pf çift sesine (diftong), t; ts (veya z'ye), k; kx veya k'ye (ick; ich) dönüşür. Bu I. ses kaymasının en tipik örneği İngilizce ile Almancanın ayrışımıdır. Örneğin: İng. pepper; Alm. Pfeffer, İng. sleep; Alm. schlafen, İng. that; Alm. das (age: 62-65).

M.Ö. II. binden beri tarihlenen Brahmanas veya metrik yazılmış destanlardan Mahabharata ve Ramayana gibi dinsel metinlerdeki dil şekli ise Sanskritçedir. İndo-Germencenin Sanskritçeden sonra görülen ilk uzantısı Grekçe olup Miken ve Girit (Kreta) uygarlığında M.Ö. XV. asra kadar geri gider. Ancak milat başlangıcından beri Germence (Gotça, Latince vb.) Orta Avrupa'da yoğunluktadır (bkz. Tschirch 1983: 20). Hindistan'ın İndogermen olan Sanskritçe öncesi M.Ö. III. binlerdeki dili hâlâ çözülemez durumdadır. Büyük olasılıkla Sumer Uygarlığı ve İndus Uygarlığı arasındaki ticari ve medeni ilişkilerden Sumerlilerce M.Ö. III. bin ortalarında bulunan Çivi yazısı Hint İnduslarca da alınır.

Aryan İndogermenlerin tarihsel olarak ilk ortaya çıktıkları yer olduğu savlanan Hindistan'da "Mühürler ve İndus yapımı öteki küçük nesnelere, Mezopotamya'da İ.Ö. 2500 dolaylarına ait tabakalarda bulunduğu göre, Sumer ile ilişki kesindir" (McNeill, 2005: 62). Nitekim "İndus kentlerini yıkıp İndus uygarlığını sona erdirenler, hemen hemen kesinlikle, kuzeyden gelen ve Aryan dili konuşan barbar kabilelerdi" (age: 63). Sahip olduğumuz en eski Hint (taş) yazıtı ise M.Ö. III. asır Kral Asokâ yazıtıdır ve Budist çevrelerce yazılır. Noah Kramer 1959'da yayınlanan meşhur kitabının adını "Tarih Sumer'de Başlar" koyması bilimsel olarak Sumerlilerin yazıyı bulmasından kaynaklanır. Yaklaşık ifade edilecek her kelime için bir şekil (harf) üretildiğinden 600 harften oluşan Sumerce, Akad, Elam, Babil, Asur ve Hititlere geçer. Eski Mısır Hiyeroglif yazılarının temeli de Sumer yazısının taklidi olup, 700 işaretten, 24 sessiz harften ve 70 kadar başka değişik işaretlerden oluşur. Bu yazıyı alan Sami Fenikeliler M.Ö. II. binin ikinci yarısında, bu işaretleri 24'e indirir. Böylece Fenike alfabesi (bugünkü Arapça ve İbranice gibi) sessiz harfleri olmamasına rağmen ilk alfabe yazısı olur ve yazı diline daha uygun hale gelir. Fenike'de ticari münasebet ve koloniler bulunduran Greklere geçen yazı, Girit M.Ö. 2100-1400 ve Miken M.Ö. 1700-1100 uygarlığı yazı alfabesi ile modern Yunan alfabesine öncü olmuştur. Sami dilinin kuzey-batı (Suriye) kolu M.Ö. II. bin Arami ve 23 harfli Latin alfabelerinin de temelini oluşturur (Tanilli, 2002: 71, 11, 141, 216). Böylece Turani Sumer yazısı Roma Latin alfabesinin, yani bugünkü Avrupa alfabesinin de temelidir. Wolfgang Meid'in teorisine göre Erken-İndo-Germencenin M.Ö. IV. binde doğu

ve batı kollarına ayrılır, 3. binde ise Proto-İndo-Germence doğu kanadından İndo-İranca, Grekçe ve Ermenice ile bir dizi Balkan dilleri ortaya çıkar. Batı kolunda ise Eski Avrupa dilleri olan Germence, Keltçe ve İtalikçe vardır. Bu durumda Kentum dilleri ve Grekçe, Avrupa batı koluna, Satem dilleri, Baltık ile Slav dilleri de Avrupa doğu koluna bağlıdır (Euler ve Badenheuer, 2009: 37). En geç M.Ö. II. binin yarısında Proto-İtalyanca ve Proto-Germence, Eski-Avrupa diyalektleri olarak birbirinden ayrılır (age: 24).

İndo-Germen dillerini konuşan ve İndogermen olarak tanımlanan halklar 4 ana kolda tasnif edilir. Bunlar J. Ratsel'in tespitlerine göre **birinci grup Kentum halkları** (Germenler, İtalikler, Kelter ve Grekler) ilk kez Tuna Nehri ülkelerinde ispatlanırlar (Kuzey İtalya, Juli Alpleri, Orta Tuna). Doğuya göçleri de bu bölgelerden olur. Bu bölge Germenleri ve Germencesi, Keltler ve Keltçe ile ortak benzerlikler gösterir. Hoops'un teorisine göreyse bu grubun ana vatanına ağaç ve kültür bitkileri kelime hazinesi açısından Tuna ve Karpat yolu havzası yani bugünkü Moldova ve Eflak (Romanya) bölgesi, Macaristan ve Siebenbürger de dahildir. Feist, bu grubu Keltleşmiş, İndogermen olmayan halklar diye tanımlar, Schrader de bu tezi doğru bulur. Bu teze göre büyük ihtimalle Germenler ve Keltler Tuna'nın kuzey ve kuzeybatı kısmındaki denize doğru olan Avrupa'da karşılaşır ve deniz kıyılarındaki bölgede İndogermen olmayan halklarla karışırlar. Grekler ise kuzeybatı'dan Epirus'a Aristo'nun da tanımladığı Dodoneis Zeus bölgesine gelirler ve burada Kentum halklarıyla karışırlar. Sonra kuzeydoğudan gelen İlyrlerce parçalanırlar. Meyer'in de kabul ettiği gibi, Schrader'e göre hiç şüphesiz Grekler gibi, İndogermen İtalikler, Umbrlar, Oskrlar ve Latinler fethettikleri yarımadadan; Balkan yarımadasından gemilerle karşıya, Avrupa'ya geçerler (Schrader II. Band: 578f).

İkinci İndogermen **grup Satem halkları ve Küçük Asya halklarıdır**: Frig, Ermeni (Friglerin devamı görülür), Trak, İlyr, Dak, Get, Slavo Litvanyalılar ve dilleri, Euler ve Badenheuer bu dil grubunu İndo-İranca, Slavca, Baltık dilleri, Trakça ve Arnavutça olarak tasnifler (2009: 37).

Üçüncü grup Aryanlardır; Farslar ve Hintliler. Schrader 8. asırda Kimmerleri güney Rusya'dan sürüp oraya yerleşen İskitlerin Avrupa'da kalan kolları Aryan'dır der (age: 581). Bu kavimlerin

Kafkasya'ya göçenlerinden sonra İranlı Aryan ve İndogermen olmayan Türk ve Fin halklarıyla karıştığı düşünülür (agy). İranlılar Hintlerden ayrılan bir Aryan gruptan başkası değildir, anavanları da Hindistandır (agy). Aryanların Güney-Avrupa'dan Asya'ya göç yolları Kafkas doğu geçitleri Med ve Pers yönleriyle, Hazar ve Aral gölleri etrafınca Amuderya (Oxus) ve Jakarta boyunca uzanan Paropamius yönündeki güzergâhtır. Aryan halkları buralardan Orta Asya'ya daha doğrusu Doğu-Türkistan'a (Hotan'a) gelirler ve bunlar Kuzey Aryanlar veya Saklar olarak adlandırılırlar (agy).

Massilyalı Pytheas M.Ö. 325'te bugünkü Kuzey Denizi civarından gezi haberlerini yazdığında, buralardaki "Donmuş Deniz'den" ve yapılan kehribarlarından bahseder. Doğu Denizi kıyılarındaki bazı halkların adını da zikreder ki, bunlarla herhangi bir yere varılamaz. Bu eserde Germen adı hiç geçmez, ancak coğrafya olarak bu bölgeler daha sonra Germenlere izafe edilir. Pytheas burada Greklerin "barbar" olan komşularıyla mal takası yaptıkları bu savaşçı halkın düşmanlarının kafatasını süsleyip ev ve mabedlerine astıklarını yazar ve gezisine İspanya ve Fransa kıyılarından devam eder. Britanika (Britannien), Albion adası, 7 gün sonra da Tyle dediği (Thule; İzlanda'ya) gelir. Kuzey Atlantik o dönem insansız olduğundan Pytheas'ın Norveç kıyılarına geldiği düşünülür. Buralardaki halkları 'Keltike: barbar Keltoilerin ülkesi' olarak adlandırır (Krause 2002: 13vd.). Germenlerin "özgün bir halk" olarak adlandırılması ise ilk kez yine Grek kaynaklarıyla olur: "Kuzeybatı Avrupa'daki tüm halklar Kelt ve kuzeydoğu olanlar ise İskit (Skyt) olarak tanımlanır. Bizans'ın tarihçileri Orta Çağ'a dek kadar bu ayrımı böyle yapar. İskit ve Keltlerin sınırda kesişip karışmalarıysa mantıklıdır. Böylese bazı Antik alimler bunlara Keltoiskit der" (Döbler 2000: 10, Krause 2002: 15).

İndo-Germenlerin dördüncü grubu ise Toharlardır: Toharca Schrader'e göre "1) Hiç kuşkusuz İndogermen bir dildir. 2) Avrupa dil grubuna aittir (Ermeni ve Frigceyle beraber), 3) Avrupa dilleri içindeki yeri Kentum dillerininin ortasında bir tarzıdır, 4) Kentum dillerinden en fazla İtalo-Kelt diline yakındır" (1929, II. Band: 582). Schrader'in savunduğu İndo-İskit (güney Rusya/Avrupa İskitleri) tezine göre Toharlar işte bu İndo-İskit kavimlerindenidir. Çin kaynaklarındaki adları Otto Franke'nin (Beiträge

aus chinesischen Quellen zur Kenntnis der Türkvölker und Skyten Zentralasiens, Abh. D. K. Preuß. Ak. D. W., 1904), eserindeki tespitine göre Yüe-tschü'dür (Yüce). Bu ad Get ismiyle benzerdir. Böylece bu adın da İskit ifadesi gibi Orta Rusya'daki farklı göçmen halklara verilen ortak isim olduğu tahmin edilmektedir (agy). Schrader'in tezine göre Toharlar ve Toharcanın durumu şudur:

“Aryanlar Kafkaslar üzerinden ve Hazar Denizi üzerinden güneye ve güneydoğuya doğru göç ettiler. 'Getlerin' bir kısmı doğuya doğru Doğu-Türkistan'a muazzam taarruzlarını yaptılar. Daha sonra İndo-İskit olarak anılacakları Baktriya'ya, Kuzey Hindistan'a vs. geri çekildiler. Dünya çapında olan halk göçlerine İndogermen halkları da böylece katılmış görülmektedir. Ve eğer örneğin Macarlar kuzey Urallardan Macaristan'a ve Gotlar İskandinavya'dan Kırım'a göçtülerse, neden Toharlar Kuzey Karadeniz'den bir yerden Doğu-Türkistan'a göç etmesinler? Elbetteki söylendiği gibi tüm bu tahminler sonraki araştırmalarla tastik veya reddedilecektir. Her haldeyse Toharcanın Orta Asya'da keşfi İndogermenlerin tekrar Orta Asya kökeni eski tezlerini tekrar kabul etmek uygun değildir” (age: 582).

Yüceçilerin dili Toharca A ve B diye iki ana dala ayrılmaktadır. Dilbilimciler Hintgermen dillerini de Avrupa ve Asya diye iki kola ayırır ve Asya kanadına Hintçe, Kuzey Arice ve İrancı; üçüne birden de Arice derler. Ari diller İndo-Germenceden a, e, o seslerinin varyantlarıyla ayrılırlar (bkz. Feist, 1913: 427). E. Meillet'e göre de “Doğu Türkistan Hintgermen dil köklerinin belirleyicisi” (age: 419) bir bölgedir. Doğu Türkistan ölü İndogermen Asya kolu dillerinin içinde ilk kez E. Leumann tarafından keşfedilip isimlendirilen Toharca diline F.W.K. Müller Turfan kazılarında çıkan bir Türkçe fragman yazıda onlardan bahsedildiğinden bu ad vermiştir. Bu ad Strabon'da Kitap XI, s. 511'de “toýri, tuýri” diye geçer ve Çin yıllıklarında Tuho-lo olarak adlandırılır. Toharca el yazması parçalar Kaşgar, Turfan, Kutşa, Duldur-Akur ve Tuen-Hwang'da yani Doğu Türkistan'ın kuzey ve doğu bölgelerinde ortaya çıkar, hiçbiri de tarihli değildir. Ancak M.Ö. I. bin yılına ait olabilirler. Din ve tıp içerikli Hintçe eserlerin çevirisidirler ve keşiflerin şiveleriyle kaleme

alınmışlardır. Dolayısıyla söylendiği üzere artık A ve B denilen iki Toharca ağız (diyalekt) ortaya çıkmıştır. Bir alfabeyle yazılmasına rağmen ve Hint Brahman Alfabesi -özellikle kuzeybatı varyantıyla- ve İndogermen Sanskrit Hintçesi ile özdeş değildir. Temel İndo-Germence ile de bazı palatal seslerde değişiklik arz eder; (dh: t) sesleri yoktur: a, e, o İndogermen temel seslileri (vokalleri) olsa, Ermenice ile benzerdi ancak Ermeniceden çok farklıdır. Böylece Toharca kuzey Ariceden de geç İran ağızlarından da farklı dil formları geliştirmiştir ki, bu da Yüceçilerin Orta Asya'daki farklı zaman ve karışık halklı olmasındandır (bkz. Age: 428-431). Tschirch, İndo-Germencenin bugüne dek güneybatı ve güney Asya'da ortaya çıktığının iddia edildiğini yazar ve ekler:

“Vedlerin dini edebiyatı eski Hindistan'da M.Ö. 1000 yılına dek uzanır. Sanskritçenin şekillenmiş dil formu bir dil yapısının ve aktarım zenginliğinin netliği İndogermen kelime teşkili ve çekim tarzının kendine has kesin tasavvurunu mümkün kılar. Yeni Hintçe ki, buna Çingene dili de dâhildir, günümüze dek yaşar. İrancı'dan ise dinsel Avesta'daki aynı şekliyle özel bir benzerliği mevcuttur. Afganca (...) ve Beluçca da yeni Pers dilindedir ” der (1983: 20).

Klasik Hintçeden (Vedçe ve Sanskritçe Edebiyat) sonraki Hint dili Orta Hintçe olarak tanımlanır. Orta Hintçeden ise bugünkü konuşulan ağızlar çıkar ve bunların konumuz açısından en önemlisi Toharca'dır, yani İndo-Germen Yüceçilerin dili. Ermenice ve Germence ile benzer ses kaymalarını geçirmiştir (Lautverschiebung) ve bugünkü yerli Dravida ve Tamillerin dilidir.

1.1. İndogermenlerin Ana Vatanı Tezleri

Şu andaki bilgilere göre İndogermenlerin üç ana kolu Avrupa'daki Germenler, Hindistan Arileri ve Aryan (İran) halklarıdır. Avrupa-Germenleri de Latin ve Germen diye iki koldur. Slavlar da bu Avrupa öbeğine bağlı bir koldur; Rus, Ukraynalı ve Beyaz Ruslardan oluşur. Ancak dilleri Rusça lehçesi değildir. Genelde Latin alfabeli Slavlar Katolik, Kiril alfabesi kullananlar ise Ortodoks mezhebindedir.

İndo-Germen halklar varlık ve kültürel olarak nasıl oluştu, coğrafi olarak ana vatanı neresidir? Tek tek bakılınca birbirinden çok farklı mentalite ve fiziki özelliklere sahip halklar nasıl

olurda tek bir köken halktan çıkar? Özellikle son soru sadece yüzeysel cevaplanabilmektedir. Şimdiye dek bu soruya gelişim tarihinden ziyade R. v. Jhering'den beri (1894) sadece İndogermen halklar dünyasının tanımlamaları yapılabiliyor (Schrader 1917-23, I. Band: 539f). Schrader'e göre Kök-İndogermenlerin etnoğrafik farklılıklarının faktörleri arasında öncelikle farklı halklar içindeki ilk İndogermen veya Avro-Asyalı (Avrasyalı) İndogermen olmayan halkların karışması vardır. Bunlardan birkaçı ya dolaylı olarak başka kültür tarihi (mesela Amazonlar, Ana hukuku, Lohusa erkek rolü) veya direk İndogermen halklarının tarih bilgilerinden ispatlanır; mesela Iberler (Basklar), Lügurlar, Etrüstkler, Alp halkları, Küçük Asyalılar (Karyalılar, Likyalar, Lidyalılar), Çetler, Semitler, Sumerler, Kimmerler, Kafkas Halkları, Turko-Tatarlar (Hunlar), Finler (age: 541).

Oldukça karmaşık ve bugün bile tartışılan İndogermen halkların ana vatanı hakkında üç tez bulunmaktadır; Avrupa, Güney Rusya ve Orta Asya bölgeleri tezleri. Litvanyalı arkeolog ve dilbilimci Marija Gimbutas İndogermenlerin ana vatanını Karadeniz bölgesi olarak lokalize eder yani Güney Ruya tezini ileri sürer. Kuzey Almanya ve Kuzey Polonya'daki Küreamforen kültürünü German ve Baltık etnisitesinin, Böhmen merkezli olup M.Ö. 1500'den beri İtalya Apennin ve Balkanlara dek genişleyen Aunyetsin Kültürü'nü ise İtalik ve Keltlerin temeli olarak belirler (Euler ve Badenheuer 2009: 31).

Hint-Germenlerin kökeni konusundaki savlardan Wilhelm Brandenstein tarafından ortaya atılmış etnoğrafik Kurgan Teorisi, Arilerin Güney Rusya steplerinde M.Ö. V binlerde var olduğu ve buradan diğer bölgelere dağıldığı, onların Asya kökenli olduğu dilbilimsel Doğu teze çok yakındır. Doğu Tezine göre McNeill'in de hemfikir olduğu gibi Aryanlar Orta Asya'dan neşet etmiş, Avro-Asya steplerinde dolaşan göçebelere. Buradan doğuya ve batıya, yani Hindistan'a ve Avrupa'ya yayılmışlardır (bkz. Kilian, 1983: 40-46). Ana vatan Orta Asya (Doğu) tezine göre İndogermenler Altaylardaki Ural ve İdil boylarından Orta Asya ve sonra da M.Ö. V.- IV. yüzyıllarda I. Kavimler Göçü'nün ilk dalgası olan M.Ö. 2000-1500 arası devirde Avrasya'ya, oradan da Avrupa'ya göç edip buraları istila etmişlerdir (bkz. McNeill 2005: 72). "Gelecekte onlar kendilerini Fin, Ugor, Est, Vened, Kelt, Viking

ve Lit olarak adlandıracaklardır" (Adji 2001: 152). Gelenekleri Türk ve Moğol kavimlerine benzemeyen bu İndo-Germen kavimler, hayvan, balık ve ot kökleri ile beslenirler. Eski bölgeleri Urallar altın madenlerine yakın olduğundan olsa gerek altın süslemeyi bilir, zinayı ölümle cezalandırıp, güneşe taparlardı. Yaşlılarını kurban verdikleri ve etlerini pişirerek yedikleri (Endo-kannibalismus) bilinir (bkz. Ögel, 1981: 187). İndogermenlerin ana vatanı bu kavimlerin sürekli hareketliliği, göç ve yayılmaları nedeniyle zaman ve mekansal olarak antropoloji ve ön-tarih bilgileriyle tespit edilememektedir. Çünkü Avro-Asya'da insanlık tarihinden beri halkların karışımı devam etmiş olduğundan İndogermen Kök-halkının saf bir ırk tespiti yapılabilmesi bir yana Avrupa'da bile belli bir bölgeye odaklanmak mümkün olamamaktadır. Kaldı ki, İndo-Germence konuşan halkların yayıldığı alan çok büyüktür; Hindistan, İran ve Türkistan. Bu durumda ana vatan ve ırk kökeninin bulunması meselesi filolojik, tarihsel ve coğrafi problemler içermektedir (Schrader 1929, II. Band: 576). İranlıların ve Toharların Türkistan'da gün ışığına çıkmasıyla 20. asır başlarında İndogermen ana vatanının tespiti konusundaki çalışmalar yeni ivmeler kazanmıştır (agy). Euler ve Badenheuer, Hititçe, Luwi ve Palice gibi Doğu Türkistan'da (Bugünkü Çin Uygur Özerk Bölgesi) M.S. 12. asra dek konuşulan Toharca'nın da Kentum dillerine ait olduğunu belirtirler (2009: 37). Bu Çin tarihlerinin ilk kez bahsettiği Hiung-nu yani Büyük Hunların zamanında onlarla komşu düşman devlet ilişkilerinde olan Hintgermen asıllı Toharlar; yani Çin kaynaklarının adlandırmasıyla İndogermen Yüeciler tezini de doğrulayan bir görüştür:

"Asrımızın başlarında Anadolu içlerinde (Ankara'ya yakın) ve Doğu Türkistan sahasında (merkezi Asya) şaşkırtıcı ölçüde bugüne dek tanınmayan geniş işaretlere sahip iki İndogermen dili gün ışığına çıkarıldı: Türkiye'nin merkezinde Hititçe ki, metinlerin büyük bölümü M.Ö. 15.-14. asırdan kalmadır ve sadece gramer özelliklerini tanımamıza, kelime hazinesini çözemememize rağmen önemlidir ve Turfan vahasındaki ve buranın kuzeydoğusundaki Toharca; Kendi içinde farklı iki vurgudan dolayı doğu ve batı diye ayrılan, M.S. VII. asra kadar konuşulmuş Toharca'dır" (Tschirch, 1983: 20).

Meyer ve Hirt'e göreyse İndogermerlerin ana vatanı Orta Asya değil Batı'dır, yani Orta Avrupa. Bu teze göre İndogermerlerin tanıdığı bal arısı Güney Rusya-Asya steplerinde bulunmaması, gürgen (kayın ağacı)nın da Odessa (Königsberg) kuzey-güney paralelinin batısında yetişmesi ve bu kelimenin İran dilinde bulunması İndogermer ana vatanının batılı oluşuna bir önemli delildir diye savlanır. Böylece Alplerin kuzeyinden itibaren Orta Avrupa ana vatanıdır denir. Kilin'a göre de Orta Avrupa ispat edildiği üzere Kelt, German, Veneto-İllyr göçlerinin oradan yapıldığı çekirdek bölgedir. İndogermer halk gruplarının oluşumunun en azından Mezolitik (yaklaşık M.Ö. VIII bin- IV bin) veya ziyadesiyle Paleolitik (M.Ö. VIII bin öncesi) olduğu ortaya konabilir (1983: 33). Dilbilimsel tezlere göre İndogermerlerin ana vatanı olarak bu halkların ilk bulunma ve yayılmalarının Güney-, Batı- veya Kuzey-Avrupa değil bilakis yerkürenin doğusunda, yayılma yerleri tam teşhis edilemeyen Orta Avrupa ve Aral Gölü arası olduğudur. Bu teze linguistik-tarihsel (paleontolojik) veriler de destek olarak sunulur ancak daha fazla aydınlatılması gerekir. F. Ratzel'in "Der Ursprung und das Wandern der Völker (1898)" adlı araştırmasına göre bu teze dayanak olan bazı açıklamalar coğrafya bilgilerinden faydalanır:

'Hindikuş, Bolordağ ve diğer aşılmaz dağlar bir yana bırakılığında Turan steplerinin Orta Avrupa'ya devasa uzantısıyla varması, Aryanların kökeni hakkında büyük gelişmeler olacağı anlamına gelir. Büyük sürüleri olan bir halk sadece yayla ve suyu olan bölgeleri aşabilir. Çöl, orman ve genelde dağlık alanlar ona kapalıdır. Bizim Batı kültürü ilk yıllarında ormanda geliştiğinden, buradaki kapsamlı ağaç kesme ve arazilendirmeyle yurt toprağı kazanıldığından, ormanın en eski zamandan beri insanların yurdu ve en sevdiği yerler olduğuna inanırız. Ancak tarihsel gerçekler bunun zıddıdır' (Schrader 1929'dan, II. Band: 582).

Ratzel Avrupa'da da hem orman hem de bozkırın sınır olduğunu, eski dünyada bu sınırdaki göçebe çoban halkların, avcı ve tarımcı halklarla sürekli karıştıklarını düşünür: 'Tundra Çağı'ndan beri bu tür yerlerin en büyüğü Orta Rusya ormanlıkları ve Pontus'tan öte yana Kafkasya eteklerine dek ve Volga nehri üzerinden Asya'ya

uzanan alandıydı. Daha küçüğü ise Tuna ve Teis Irmağı ile kuzeydoğuyu Karpatlar arasındaydı.' Bu bölgelerde İndogermer olan ve olmayan (Turani vs.) halkların kültür ve ırksal olarak karıştığı böylece kabul edilmektedir. Ratzel bazı step bitki ve hayvan türlerinin buralardan İndogermerceye geçtiğini de savlar: 'Avrupa'da da başlangıçta Aryanlar (İndogermerler) göçebe özellikleri gösterirdi' der (Schrader 1929'dan, II. Band: 583). Schrader'in Avrupa'da da o dönemlerde steplerin olduğunu yazdıktan sonra vardığı sonuç, "İndogermer kök halkının ana vatanı bölgesini belirleme ölçüsü, bir yandan tarımcı yerleşik yaşam tarzı, diğer yandan göçebeliktir. Ancak bu tür bir yer şimdiye dek bahsedilen hiçbir bölgede bulunamadı" (age: 584). Schrader de İndo-Germenlerin ana vatanının Orta Avrupa olduğunu düşünür: "İndg. kök halk Güney Rusya stepleri ve kuzeybatı yönündeki Avrupa ormanlık alanları sınırının her iki tarafında, (bilinen) tarih zamanlarında Avrupalı İndogermerler ve Aryan olan İskit-Sarmatların da temasta, komşu oldukları yerde, oturmuşlardır" (age: 584).

R. Much buna karşın İndogermerlerin büyük bir kısmının bu ormanlık sınır alandan oldukça uzakta Doğu ve Kuzey Denizi'ne kadar uzanan bölgede Balto-Slavlar, Germanler, Keltler ve İtaliklerin mukim olduklarını düşünür. Buna dayanak olarak bu halkların dillerindeki mare (Latince: Kuzey ve Doğu Denizi anlamındadır) ve versiyonlarını gösterir: Germence, Baltça ve Toharcada Akdeniz ırmaklarında somon balığı anlamındaki (Almanca: Lachs) kelimenin Eski Yüksek Almanca adı lahs, Litvanyaca lasziszà, Rusça lósosī, Toharca laks'dır (agy). J. Hoops'un "Orman ve Kültür Bitkileri (1905)" araştırması arpa, buğday ve darı ekiminin tüm Avrupa'da yaygın olduğunu açıklar. Buna karşın diğer çok sayıda kültür ürünleri (kabuklu meyveler; haşhaş, keten, elma) "circum-Alpine" bölgesiyle yani Alplerin kuzey ülkeleriyle; Yukarı İtalya, Bosna ve Macaristan'la sınırlıdır. Bu az yayılmış kültür ürünlerinin Avrupa-İndogermer denkleminde Orta ve Kuzey Avrupa'da daha zengin ve gelişmiş bir tarımcılığı belgeler. Tüm bu dilbilimsel bulgularla denilebilir ki: "Keltler, İtalikler ve Germanlerin ortak çıkışı (ana vatan) noktası da öncelikle iki büyük Avrupa'yı kesen Tuna ve Karpatların halk doğal göç yolları, yani Macaristan, Eflak (Romanya) ve Moldova'dan ziyade R. Much'un da dediği gibi Kuzey ve Doğu Denizi olarak düşünmek gerekir" (age:

584). Böylece (Kuzey Denizi'ndeki) İtalikler ile birçok bağları mevcut olan Grekleri ayırmak, Balto-Slavlarla diğer Avrupa Satem halklarını da (Get, Dak, Trakları –Ermeni ve Frigleri-) İlyrlere geri götürmek sakıncalıdır. İndogerme ormanlarının kraliçesi meşe ağacının kelime hazinelerinde bulunması, kayının erken Taş Devri'nden (300 bin-8.000) beri eksik olması, (vahşi) armut ağacı gibi ortak birçok kelimenin bulunmasından dolayı "İndogerme çıkış yeri olarak Kuzey Avrupa ihtimal dışıdır" diyen Schrader'e göre yine kuşekmeği bitkisi, düğünççeğigiller (böğürtlen ağacı) ve turpgillerin olması İndogerme ana vatannın (neşet noktasının) kuzey Avrupa'dansa Orta Avrupa'yı işaret ettiği gaha muhtemeldir. Yine kabakgiller (Cucurbitaceen) için aynı durum Avro-Asya (Avrasya) bozkırlarını işaret eder" (age: 584f).

Benfey'in Avrasya faunasındaki dilblimsel araştırmaları bazı hayvan adlarından İndo-Germence kaplan ve aslan adlarının eksik olmasında, İndogerme bir zamanlar aslan ve kaplanın bulunduğu bir ülkede yaşadıkları ve bunlara ait kelimeleri bildikleri, ancak bu yırtıcı hayvanları bunların yakınından uzaklaşınca unutmak zorunda kaldıklarını tespit eder. Bunun gibi durumlar çoktur. Birbirine akraba olmayan memeli hayvan adları için de bu geçerlidir: Yırtıcı hayvanlardan köpek, kurt, ayı (bu da çöllerde bulunur), bayağı su samuru (Lutra lutra), kirpi, tilki, vaşak, kokarca, sansar; kemirgenlerden, fare, tavşan, kunduz, kızıl sincap (Sciurus vulgaris); tek tırnaklılardan at; çift tırnaklılardan veya geniş getirenlerden sığır, koyun, keçi, geyik; çok tırnaklılardan domuz. Bu değişik fauna adlarından kuş türleri ve sürüngenler için de geçerli olanlar vardır: Yırtıcı, öten ve, bataklık kuşları, kaz, ördek, doğan, şahin, sülün; balıklar ve balık tutma terimleri olan balina, yayınbalığı, karınca, arı, sinek, böcek, yengeç, kara kurbağa, kaplumbağa, yılan, salyangoz, kelebek, haşarat (bit, pire). Ana vatan sorunu için en fazla da kamlumbağa önemlidir. Bu hayvanlardan ilk bahsedilenlerden yola çıkarak İndogerme ana vatani Kuzey Avrupa'da aranmamalıdır tezi öne çıkar. Son grupların da yerkürenin doğusunda olduğunu gösterir. Arıyla ilgili hayvan coğrafyası verileri de doğruysa Asya'da Amuderya (Oxus) ve Jakarta bölgeleri gibi Ural'ın öte tarafı da İndogerme ülkesi ihtimalli bölgelerden değildir tezi ağır basar (age: 585).

Schrader tüm bu filolojik veriler sonucunda Avrupa'nın Doğu'sunun İndogerme ana vatani olduğunu tahmin eder: "İndogerme halklarının ulaşılabilen en eski gözlem yeri tam Avrupa'nın doğusundan belirlenemeyen Orta Avrupa içlerine ve Hazar Denizi ile Aral Gölü çevrelerine dek uzanır. Avrupa'nın güneyi, batısı ve kuzeyi esasta İndogerme bölgeleri değildir" (agy.).

Schrader ve yukarıda bahsedilen diğer bilim adamlarının tezleri henüz tam olarak ispatlanamamıştır. Dolayısıyla İndogerme en eski köken bölgesi tam olarak bilinmemektedir. Bu konuda ileri sürülen ırk ve dil ailesi tezleri birbiriyle çelişkilidir. Zaten Franz Bopp'un "dil kök ağacı" teorisine göre de aynı dil gurubundan olmak aynı ırk veya milletten olmak anlamına bilimsel olarak gelmemektedir, ancak akrabalık ifade edebilir. Böylece "İndogerme coğrafi ilk yerleri bugün dahi tartışmalıdır" (Eggers 1966: 25).

Doğu teze karşı İndogerme ana vatani Batı'dır (yani Orta veya Kuzey Avrupa) tezinin savına göre "Avrupa'da yerli İndogerme gurupları; Yunan, Trak, İlyr, İtalik, Kelt, Germen, Balto-Slav (Balto-Slavlar ayrıştırıldığında ve Venetleri de ekleyince dokuz ayrı halk grubu), bunun aksine Asya'da ise sadece üç grup bulunur; Hintaryanlılar, Hititler ve Toharlar (yani Yüçiler). Buradan takriben şu zorunlu sonuçlama çıkıyor ki, bu üç kavim Avrupa'dan oraya gelmiştir" (age: 35). Germence, Baltıkça ve Slavca'da aynı kökten gelen ve sadece Kuzey'de, Kuzey denizinde, Doğu denizi (Ostsee; Baltık denizi) ve Buz Denizi'ne dökülen ırmaklarda yaşayan som balığı kelimesi, Toharca B'de (Yüçü dili, Kuča) de vardır ve böylece (bu kelimenin) eski İndo-Germence olduğu kabul edilir. Ancak Pokorny, Meillet'in Toharca'yı bir yandan İtalo-Keltçe dilleri, diğer yandan Slavca ve Ermenice arasındaki bir ara yere koymasını, tezin fluluğu yüzünden fazla kabul görmez olarak değerlendirir (Pokorny 1919: 2).

1.2. İndo-Germen Yüçilerin Orta Asya'daki İlişkileri ve Ana Vatani Meselesi

Charpentier'e dayanarak Pokorny'e göre Çin kaynaklarının verdiği Toharlar hakkındaki en eski bilgi M.Ö. 130'da Sak göçebe ordularıyla beraber Grek-Baktriya devletine saldırmalarıdır:

“Bunlar M.Ö. 175’te Hoang-ho bölgesi büyük kuzey yayında Yüe-çi adlı mukimlerdir. Hiung-nu (Hunlar) tarafından sürülürler. Buradan büyük bir kısmı güneybatıya gider ve yaklaşık bugünkü Kuşa’da oturan Aryan Vu-sunları (=Asianiler, Osetlerin atalarını) yenerler. Ancak M.Ö. 160’da Hiung-nuların yardımıyla onlara yenilirler, Soğd’a ve Baktriya’ya çekilirler. Bundan sonra klasik kaynaklar susar. Strabo tarafından (XI 8, 2) Toharların müttefikleri olarak adlandırılan Trogus Asianileri, Çin kaynaklarına göre Vu-sun (eski haliyle O-suen) ve Alan olarak da geçen Osetlerle aynı görülürler” (age: 2).

Osetlerin milat öncesi Kafkasya’da oldukları tezi gerçekten doğru mudur? Bu soruya Charpentier “çok kuşkuludur “ der ve “daha çok M.S. 87-90 civarında bölgede daha büyük hareketlilik geliştirmiş olmalıdır” tahminini yapar. Daha çok göçle bugünkü yerlerine gelieler. Transoksana veya Soğdianalı Osetler Alan halklarının bağımsız bir kolu olarak göçlerden sonra Hazar Denizi güneyine, İç Kafkasya’daki yol vermez yerleşimlerine geldiklerinde, öyle görünüyor ki, Alanlar Kırgız stepleri ve Volga üzerinden Kuban ve Terek çevresine gelirler. Bunlardan bir kısmı Hunlar, Gotlar ve Vandallarla birlikte Avrupa ve Kuzey Afrika’ya akın akın göçerler. Diğer bir kısmı da bu arada Dağıstan’da yerleşirler. St. Martin’e göre Alanların torunları Yeni Çağ’ın başlarına dek hâlâ bu bölgede yaşıyor görünür. Bu ulusun büyük bir kısmı Moğol hâkimiyetinden çekinip 1301’de Tuna üzerinden Bizans’a kaçar ve Paleologlardan Andronicus II’nin hizmetine girerler. Kafkasya’daki Alan ve Osetlerin, Bizanslılar bunları gerçi farklı addetseler de, kök-akraba ama farklı uluslar olduklarına dair ispatlar vardır: Gürcü komşuları ikisine de daima Alan-eti, Oset-eti diye ayırarak yazarlar. Arap yazar Mesudi de 943 de bu kavimleri Kafkasya kuzeyinde ve İç Kafkasya’da diye ayırır. Osetler de kendilerine Irôn der yani Aryan neslinden İranlı, ancak komşu kavimler bunlara aynı adla hitap eder As- veya Os(s). Alanlar M.Ö.’si Transoksanya’da oturdukları yerleri, Kırgız steplerini aşarak terk edip Avrupa’ya göç ederken Osetler güney yolunu tutup Hürkanya (Hyrkanien) üzerinden İç Kafkasya’ya gelirler. M.Ö. 180’lerde Jakarta kuzeyinden gelen Grek-Baktriya Devleti’ne ve Part Devleti’nin bir kısmına yığılan göçebelerin arasında Strabo’ya

göre “Asioi”ler de vardır. Charpentier’e göre bunlar Deguignes’in belgelerine göre Çinli Vusunlarla aynıdır (Charpentier, 1917: 363).

Toharların Kimbern olduğu tezini kabul edilebilir gören Pokorny, “Asya’da görülen Kimbernler, Kimmer ve İskit olmadığı gibi Keltlerden de değildir [...]. Bu konuya değinen eski kaynak yazarları için en eski zamanlardaki bu Kimbernleri ayırım yapmadan Kelt olarak göstermeleri Kelt ve Germenlerin farklı oldukları bilindikten sonra önemini yitirir ve artık Kimbernler Germen olarak tanımlanır, tıptki Sezar, Tacitus ve Plinus’un yaptığı gibi” (1919: 4). Pokorny, Charpentier’in M.Ö. 8. asırdaki göçlerinde Kimmerler ile biraraya gelen Toharların, Kelt olduğu idiasını reddeder. Herdot’a göre Kimmernler önce Karadeniz’in kuzeyinde ve Kimmer boğazında otururlar. Ancak Saklar (Skütler) tarafından buradan sürülürler. Charpentier Kimmerleri de Kimbern sayan eski yazarlara katılır ve Kimbernleri de Germen değil Kelt sayar. Toharları buna göre Orta Asya’ya bu Kafkas yakınlarındaki kuzey Karadeniz bölgesinden Volga ve Hazar Denizi’ne doğru yayılan Kelt kökenli Kimmerlerden sayar. Ancak Pokorny Toharların Kelt olduğu iddiasını “tamamen başarısız bir tez” olarak reddeder. Zaman açısından Keltlerle bu tarihte göçe katılmalarının imkansız olduğunu düşünür. Asya’da tüm Aryan göçlerinin Sak (bölgesi) doğu ve güneyinde olduğunu da yazar (age: 2vd.). Buna göre “Toharlar Kelt ise 1200’den önce veya daha erkende, en azından 1000 yılından önce aynı ana vatani terk etmeleri lazımdı. Bu kadar erken bir zaman şu ana dek hiçbir veriye dayanmamaktadır, en azından bu tez için dilsel kanıtlara de ihtiyacımız var” (age: 9). Pokorny, Toharcanın dil olarak Keltçeye, bazı benzerliklere rağmen Yunancaya, kelime hazinesi Avrupa Kentum dillerine benzese de aslında Kentum dillerine, Meillet’e göre de eski İndo-İran dillerine, yine birçok benzerliğe rağmen Ermeniceye benzemesine rağmen “en fazla Trak-Frig dialektine ait olduğu iddiasını öne sürmeye cesaret edebilirm” der (age: 10- 25). “Yukarıda saydığım noktalar ancak şöyle açıklanabilir ki, Toharca Ermeniceden neşet etmesinden ziyade başka bir Trak-Frig diyalektinden çıkmış olması kabul edilmektedir. Çünkü bu kadar geniş bir dil alanı elbette diyalekt farksız kalmayacağını tasavvur edebilmekteyiz” (age: 25). Bu durumda Trak-Frig Toharlar Orta Asya’ya nasıl geldiler? Sorusuna dillerindeki

“balık”, “Avrupa’da sadece ırmaklarda bulunan ve Karadeniz ile Akdeniz’de, Ural’ın doğusunda Asya’da olmayan somon” ve “ev” gibi kelimelerden yola çıkarak cevap arar:

“Toharlar Orta ve Kuzey Avrupa’dan geldiler. Keltler somon kelimesini bilmezler. [...]. Somon (kelimesinin) sadece German ve Slavlarda ortaya çıkması Toharların köken olarak somon bulunan ırmaklar boyunca Slavların komşusu olarak oturduklarını gösterir. Buradan daha kuzeyde olmaları düşünülemez olduğundan ana vatanları Vistül ve Oder nehirlerinin üst havzaları, Karpatların kuzeybatısında aranmalıdır ki, buralar önce yanlışlıkla Trakların ana vatani gösterilmiştir. Toharlar direk buradan Asya’ya göç etti demek az muhtemeldir. Öyleyse onların diğer Trak-Friglerle beraber daha önceki tarihsel ülkelerinde güneye doğru yayılmış bulduklarını kabul etmeliyiz” (age: 28).

Bu ifadelerle Toharların aslında Orta Asya-Ural kökenli Aryan bir halk olmadıklarını, doğrusu Batı’dan buraya geldiklerini savlar. Ancak Charpentier, “Toharların tarih sahnesine geç çıktıklarını onlar hakkında M.Ö. 2. asır öncesi kesin bilgiye sahip olmadıklarını” (1937: 348) yazar. “Bunun nedeni ya bu tarihten önce İç Asya’da değildir ya da erken Antik Çağ tarihçi ve coğrafyacılarca İç Asya halklarının münasebetleri hakkında bilgisizliklerinden kaynaklanıyor” (agy) der. Pokorny, Toharca (Dil) ’i İndo-Germence ancak İran dili olarak kabul etmez. Ona göre Toharca (Dil) II ise tipik İran dili özellikleri gösterir ve Toharca olarak görülmelidir (agy). Charpentier’e göre de “Toharca Batı İndo-Germen deyimleri (idiomları) gösterir. Hatta bazı yönlerden bunlar İtalo-Keltçeye benzer. Her ne kadar dil akrabalığı etnik akrabalığı illa da gerektirmese de tahminler bu dilin sahiplerinin yani Toharların Batı İndogermen halklarına ait olduğu savı Orta Asya ve Baktriya’daki mevcudiyetlerinden bir çıkarımda bulunmaktan daha yakındır” (age: 348). Toharların tarih sahnesine nispeten daha geç M.S. 2. asırlarda çıkmasını “acaba bundan eski zamanlarda henüz Asya’da bulunmadıkları mı yoksa eski Antik tarihçiler ve coğrafyacıların İç Asya halk ilişkilerini bilmemesinden mi kaynaklanıyor?” Belli değildir. Charpenier’in bildirdiği üzere Aristes ve Herodotus’tan beri

eski Yunan edebiyatında Pers İmparatorluğu tarihi bağlamında İç Asya’dan haber veren yazarlar Toharlar hakkında hiçbir şey bilmez, ancak Masagetler ve Saklar iyi tanınır (age: 348).

B. Thime’ye göre İndo-İranlılarda da Yüeciler gibi tarım ve domuz üretimi bilinir, bu da onların ortak Kuzey Avrupa kökenli oluşlarına delildir (age: 36vd.). Oysa Gabain, daha erken çağlarda Orta Asya’da bilinen halklar arasında Yüecileri de sayar. Diğerleri: Hiung-nu, Sien-pi, Grek, Seleuklar, Greko-Baktriyalılar; Sakalar, İskitler, Partlar, Anlar, Vu-sunlar Juan-Juan (Avarlar), Tabgaçlar, Eftalitler, Soğdlular, Kang(kü)ler, Si- veya Batı-Hialar, Kırgızlar, Türkler, T’u-küeler, Toharlar; Tangutlar, Topalar, Hisialar, Kök- ve Batı Türkleri, Uygurlar, Tibetliler, Karluk, Tsiküler, Hindistan, Çinliler vs. (Gabain, 1979: 7). Haloun’a göre de Toharlar M.Ö. II. asırda Baktriya’da yaşar ve Toharca konuşan Ari “Ārsi” halklar M.S. I. geç bin sonlarında Çin Türkistanı’ndaki Karaşehir ve Turfan halklarının içinde gruplandırılır (1937: 243). Strabon’un (Coğraf. XI, 8, 2) Baktriya’da yaşayan Helenlerin buradan göçebelerce kovulduğunu yazan Pompejus Trogus da bunların İskit halklarından Baktriya’da yaşayan ve kendilerine sonradan *reges Thocarorum* denen Saraucae ve Asiani olduklarını düşünür (age: 244). Charpentier, Tohar krallarına Asiani dendiğini yazar. Yani Asiani ülkesinin mukimleri Asianlar. Ancak Trogus’un “reges Thorcarorum Asiani prole 2’de bahsettiği bu durum Tohar krallarının Baktriya (İndogermen) Alan kökenli olduklarına, yani tüm Toharların etnik kökenine işaret etmez” der. Bazı hanedanlar, belki birçok halkta geniş halk kitlesinin etnik-ırksal aidiyetinden farklıdır. Zaten bu kral adları bilgisi Çinli Sema Şen’in (Sì-ma-tsien) M.Ö. 160’tan hemen sonra Yüecilerin Vusunlarca (Alanlarca) yenilmesi ve Jakarta’ya göçlerinin hemen öncesi verdiği bir bilgidir (age: 349, 357, 365). Fakat genel gerçek olarak Deguignes ve Lassen gibi araştırmacılar da Asianileri aslen yine İndogermen Vusunlardan sayarlar (age: 357). Toharlar Strabo XI. S. 511’de evrilen bilgiye göre Jakarta hinterlandının halklarından olup sonradan Baktriya ve Soğdiyana’yı ele geçirir ve böylece M.Ö. 130’dan beri tarih sahnesinde kaydedilirler (age: 370).

Böylece Orta Asya’da İndogermen varlığı belgelenir. Ancak Toharca konuşan ve Ari

kabul edilen Yüecilerin kurduğu Kuşan Devleti ve Kuşanlar'a bazı kaynaklarda Moğol ya da Türk de denmiştir: "Kuşanlar, Moğollardan çok Türklere benzer bir fizikî yapıya sahip bulunuyorlardı. Bazı kaynaklarda bu imparatorluğa Hindistan'da kurulmuş ilk Türk imparatorluğu denir" (Türk Ansiklopedisi, 1971: 260). Konukçu, Kuşanlar ve Akhunlarla (Heftalitler, Eftalitler; Hun-Avar karışımı bir Türk kavmi) ilgili doktora çalışmasında Yüecilerin kurduğu Kuşan İmparatorluğu'nun "hangi etnik zümreye ait oldukları meselesi"nin henüz tam çözülemediğinden bahisle Latin, Grek, Çin ve Hind orijinal kaynaklarının verdiği bilgilerle "dil, giyiniş, fiziki tasvirler, kralların kullandığı unvanlar, Kuşanların Türk, Moğol, Saka-İran menşeli oldukları hakkında üç faraziyenin" (Konukçu, 1973: 1) doğduğunu, hatta ilk Kuşan hükümdarının Kujula Kadphises'in ilk adının; "Türkçe bir kelime" olduğunu (age: 19), Uygur döneminde de Türkler arasında Kuşan kelimesinin yaşadığını (age: 11) ve "Türkçe 'küçlü', 'külçür', 'küçlük' şekilleriyle göze çarpmakta" (age: 1) olduğunu belirtir. Konukçu'ya göre "Kuşanların milliyeti meselesi yine yeter malzemenin olmamasından kat'iyet arz etmekten uzaktır. [...] Şu var ki, Kuşanlar Yü-eçi'lerden inmeleri dolayısıyla Asyalı bir kavimdir. [...] İlerdeki araştırmalarda Yü-eçi'lerin milliyeti meselesi halledilirse, Kuşanların etnik menşeleri de kendinden halledilmiş olur" (age: 3). Kuşanların krallar seceresi gibi hâkimiyet devreleri de kaynaklara göre asırlık sapmalar içerir. İlk kral tahta M.S. 25'de mi 65'te mi oturmuştur? Belli değildir. Bunun gibi yıkılış tarihi de M.S. 400'ler veya 600'ler gibi farklı verilebilmektedir. M.Ö. 177/6'da Kuşanların yıkımından sonra "tarih sahnesinden çekildiği ve yerlerini Akhunların aldığı"na bakılırsa (age: 36) Yüecilerin içlerinde Turani Akhunların bağımlı halk olduğu ve bayrağı devraldığı görülür ki, bu tipik bir bozkır halkları geleneğidir. Akhunlar da Türk mü İndogerme mi? Önceleri çok tartışılmıştır; Nitekim Vey-şu, Çin hanedan tarih kayıtlarında "Akhunlar, Büyük Yüeci ırkındandır" denmektedir (age: 48). Yine Drouin de Çin kaynaklarına dayanarak 'Akhunlar büyük Yüeci asıllı idi' (age: 53) der. Ancak A. Stein 1905 yılındaki "White Huns and Kindred Tribes in the History India Northwest Frontier, I. A, XXXIV 73-87" makalesiyle Akhunların Türk oldukları ve M.S. IV. yy'da Hunlar Avrupa'yı fethederken onların Kuzey Hindistan'a girdiklerini 6 maddeyle artık

ispatlamıştır (bkz. Age: 54vd.). Bunlara Ak Hun denmesinin nedeni M.S. VI. asır Prokopios ve diğer Bizans, Hint, Arap ve Çin kaynaklarında tenlerinin diğer Hunlardan (Hiungnu -Asya- ve Avrupa-Attila Hunlarından) daha açık, beyaz oluşundandır ki (age: 42), bu da bu Turani halkın Ari Yüecilerle karışma ihtimallerini kesin güçlendirir. Kuşan (Yüeci) kral adlarının (1. Kral Kujula Kadphises, 2. Kujula Kara Kadphises vb.) Türkçe karışımı olmasından da Kuşanların içinde belkide asil tabakasında Türklerin bulunmaları büyük ihtimaldir. Akhunların hemen Kuşanların yıkılması akabinde onların yerini doldurmaları ve dillerinde Toharca unsurlar bulunması bu dil ve etnisite karışımını destekler: "Mc Govern pek erken olmakla beraber Akhunların Toharca A'yı konuştuklarını iddia etmektedir. A. J. Windekens daha da ileri giderek Toharca'nın Akhun lisanından başka bir şey olmadığını kabul etmişti" (age: 65). Sonuçta Akhunlar mı Arileşmiş, Ariler mi Turanılaştırmıştır? Belli ve kesin değildir. Her ikisi de mümkündür. Ancak bugün Yüeciler'in artık özde bir İndogerme kavmi, Akhunların da özde Turan kavmi olduğu ağırlık kazanmıştır. Dolayısıyla Kuşan İmparatorluğu (M.S. I.-IV. asırlar) Yüeci halkının önderliğinde olmakla birlikte Türk halkları ve kültürü ile kaynaşmış olduğu da bu karmaşık ad ve köken kaynaklarıyla kesinleşir. Nitekim Arap kaynaklarında Toharca "asil" anlamına gelen Türkçe kökenli "küçlü; küçlü" (güçlü) anlamındaki bu "Kuşan" devlet adından "Türk aristokrasisine mensup kimseler gibi Kuşanlar (da) anılmıştır" (age: 12). Türk konferedasyonu; bozkır imparatorluklarından da bildiğimiz üzere lider halkın ismini alan yeni devletin vasalları da o adla anılır. Nitekim Kuşanların ve Akhunların imparatorluk sınırları da oldukça geniş olduğundan –"batıda Part, kuzeyde Soğdiya, güneyde İndus kıyıları" (age: 19)- bu ad ve köken karıştırılması kaçınılmazdır. Ancak zaten Edlinger'e göre Kök-Türkçe ve Kök-Aryanca (İndo-Germence) akraba dillerdir ve Altay dilleri anlaşılmasından etki ettikleri İndogerme dilleri de anlaşılmasızlar, çünkü bunların tarih öncesi en azından komşu diller olabilecekleri ve İndogerme dilleri içinde sayısız Kök-Türkçe kelime ve yapının var olduğu tezi güçlüdür (bkz. Edlinger, 1929: 1-9, Keleş 2009).

Feist, Orta Asya'da uzun araştırmalar yapan "Zeitschrift der Morgenländischen Gesellschaft, Bd 61, 62, 1912" dergisinde "Doğu Türkistan Yerli Dilleri Hakkında" makaleler ve "Kuzey İran

Dilleri ve Edebiyatı" (1912) adlı kitabı yazan E. Leumann ile Sten Konow, H. Lüders'in ve A. Meillet'in "Berliner Akademie Bd. 48/49, 1912"de yayınlanan makalelerine atıflarda bulunarak „Kuzey Aricenin Saka diliyle aynı olduğunu" ileri sürer. Buna karşın Meillet onu bir İran ağzı sayar (bkz. Feist, 1913: 420 dipnotlar). Ancak Saka; İskit demek olup bir Turani dildir ve İskitler en son yayıldıkları "Doğu Avrupa'da egemenliklerine aldıkları yerleşik halkların arasında eriyip gitmiştir" (Bozkurt 2002: 7). Tüm bu değişik birbirini tutmayan tez ve değerlendirmeler, Orta Asya'da halkların birbirlerine tabi ve karışık etnisite, dil ve kültür karmaşasını da aslında ortaya koyar. Ancak ana vatan bölgesi konusu İndogermen Yüceçiler için henüz net değildir.

2. GERMEN KOLUNUN KİMLİĞİ VE KÖKENİ

Yerleşim arkeolojisi (Kossina) ve halk kültürü bilimince (Müllenhoff, Mannhardt) Avrupa'da eskiden beri yaşayan yerleşik halkların kesin Germanler olup olmadıklarının tam etnik tasnifde zor olduğu ifade edilir (Kellermann, 1966: 19). Bu geç dönemlerde tarihe geçen Germanlerin bir kültür grubu olarak Erken Taş Devri (Neolitikum M.Ö. 5000-2000) döneminde kuzeybatı Almanya sahalarında buldukları, "büyük taşlı mezarlılar" ve "tek mezarlılar" olarak bilindikleri, zira ölülerini tepelerdeki kabile mezarlıklarına büyük blok taşlı mezarlara gömdükleri sadece arkeoloji verileriyle iddia edilmektedir. Bu mezarlar kerpiç çamura, seramik baskıyla işlenen genelde silah ve eşya süslemeleriyle bezelidir. Kuzey Avrupa sahasında ise Bronz Devri'nden beri (M.Ö. 2200-1200) tahıl ve meyve yetiştiricisi yerleşik tarım toplumu vardır denir. Bu sava göre Kuzey Avrupa sahasındaki Germanler çoğalınca ve refaha kavuşunca tepeli bölgelere yayılmaya başlar; batı, doğu ve güneye doğru ilerlerler. Buralarda güney komşuları İlyrler ve güneydoğudaki İlk-Keltlerle sınırdaş olup eşya, süs ve silah gibi temel ihtiyaçları mal mübadelesi veya ticaretiyle edinirler. Ancak Bronz Devri sonunda Keltler ve İlyrlerle aralarında gerginlik olur ve bunlar sınırlarına hat boyunca müstahkem kaleler yaparlar. İleriki asırlarda bu hat Siebengebirge'den Niederschlesien'e dek uzanır. Bu müstahkem hat, bulunan arkeolojik haritalarda artık ilk German yerleşim bölgeleri olarak belirginleşir (Euler ve Badenheuer, 2009: 37: 22vd). Euler ve Badenheuer aslında

M.Ö. 1000'lerde özellikle son asırlarında Orta ve Kuzey Avrupa'da Germanlerin yerleşim bölgesinde her türlü tarihsel bilginin eksik olduğunu ve tek kaynağın arkeoloji olduğunu bildirir. M.Ö. 440'da Herodot'un Tuna kaynağında Keltler'den bahsettiğini yazar (agy).

İndo-Germen grupların en büyüğü olan Germanlerin adı adı ilk kez Ren Nehri yukarı bölgesinde dolaşan halk grupları için Antik kaynaklarda yazılan ve sonradan "Tungri" olarak değişen "Germani cisrhenani"den (Brockhaus, 1969, Band 7: 157) gelir. Doğrusu bu ad Caesar'ın *Bella Gallica 6,2*'sinde geçer (Grimm J. ve W., 1984, Bd. 5: 3716). Galyalılar doğu komşuları olarak direk bunlardan bahseder. German adıyla ilk kesin kayıt M.Ö. 80'de Poseidonios von Apamea ve özellikle de Sezar tarafından düşülür. Ancak Germanler kendilerine böyle toptan bir tanımlama yapmazlar. "German ismi şimdiki dek İbranice, Ligurca, Latince, Keltçe, Germence, Venetçe, İlyrce ve Eski Avrupa dili gibi farklı dillerde rastlandığından, kökeni sorusu şu anda tarihçilerce tam olarak cevaplandırılmıyor. [...]. Yunan Strabo (7, 1,2'de) milat başlarında aslında Romalıların *Germanus* ile Ren Nehri'nin solundaki 'gerçek' Galatalıları (Keltleri) kastettiğini düşünür, çünkü Latince *germanus* daha çok "gerçek" demektir (Wolfram, 2009: 24vd.). Wolfram sonuçta aslında "German kelimesinin Germence ve Latince kökenli olmadığından anlamı da karanlıkta kalacaktır" (age: 25) der. German adını ilk telaffuz edenlerinse Romalılar değil onlara komşu olarak bölgeye gelen Belçikalı Keltlerdir. Romalılar, German ismini bunlardan alıp, Ren'in doğusu ile Tuna'nın kuzeyindeki halklara German diyecek kadar genelleştirirler. Hocaları Yunanlılar ise zaten sadece Kelt ve İskit ayrımı yapar ve aradaki halklara Keltoiskit der. İlk kez Sezar, Ren batısındaki ve İskit-Sarmat bozkır halkları arasında 3. bir etnik kimliğin olduğu gerçeğini German adı vermeden kavrar. Bu düşman halkın Suebli komutanı Ariovist'in Keltçeyi yabancı dil olarak kullandığının farkına varır. Bunların German olduğunu ilk kez Tacitus "Germania" (M.S. 98) adlı eserinde yazar: "Germania omnis a Gallis Reatisque Rheno .." "Ren kıyısından başlayan Germany..." (Tacitus, 1967: 29).

Ancak aslında son araştırmalara göre tarihsel kaynaklarda German adı ilk kez M.Ö. 222'de Roma yıllıklarında Yukarı İtalya'daki Kelt

Insubrların boyunduruk altına alınması münasebetiyle zikredilir. Romalılar bu zamanlarda Germen ve Keltleri ayırt etmezler. Bu ayrımı ilk defa C. Julius Caesar M.Ö. 51'de "Galya Savaşları Yorumları" adlı eserinde yapar (Euler ve Badenheuer, 2009: 12). Euler ve Badenheuer'e göre Orta Avrupa Bronz Dönemi kısım kısım M.Ö. 2300'de yaşarken, Kuzey Avrupa'ya bundan 400 asır sonra girer. Daha önce ise Orta Avrupa'da bakır kullanılmaktadır (age: 16). Krause, Germen adının Caesar "Germani" M.Ö. 52 ve Tacitus "Germania" M.S. 98'dan önce M.Ö. 80'de ilk kez Suriye Apeameialı Grek tarihçi Poseidinos'un "Tarih; Historien" yazıtlarında "Germanoi" diye kullandığı da yeni bir bilgidir (2002: 70). Latince de Germen "akraba, gerçek, doğru" demektir. İtalyan Lugirler buldukları "Germanasca Vadisi"ne göre bu adı verir. Germen adı Keltçede ise "sıcak kaynaktan gelen" anlamındadır (age: 71). Grimm kardeşler de Germen adını öncelikle "Keltçe kökenli" olarak anlar. Pilinius'da adları "Kuzey İspanya'daki Keltlerin komşusu olan 'Oretani, qui et Germananicognominantur' ve Sezar'ın "Bella Gallia"sında geçen Kuzey Galya sınırlarında bulunan Keltler için kullanılan 'Condrusi, Eburones, Caeroesi, Paemani, qui uno nomine Germani apellantur' ve aynı bölgede yerleşik Tungrilerin 'Germani cisrhenari' olarak adlandırılmasını ve Tacitus'da 'Germaniae vocabulum...' kullanımlarını en eski etimolojik kökensel ad kullanımları olarak verirler (Grimm J. ve W., 1984, Bd. 5: 3716).

Todd'a göreyse Pilinius'un kaybolan kitabı "Bella Germaniae: Germen Savaşları" M.S. I. asır ortasındaki Germenlere karşı Romalıların düzenlediği seferlerden bahsederken Germen ismi ilk kez kayda düşer. Plinius *Bella Germanica*'sında M.S. 47'ye kadarki Kimbern savaşlarını anlatır. Almanya'nın farklı yerlerini subay olarak 47, 50/51'de gördüğünden ve bugünkü İsveç ve Aşağı Ren bölgesinde görev yaptığından buraları en iyi bilen Plinustur (Schwarz, 1956: 10). Sonra da aslında Germenya'da hiç bulunmamış Cornelius Tacitus'un (M.S. 50-120) M.S. 98'de yayınladığı "Germania"sı (De origine et situ Germanorum; Germenlerin Kökeni ve Yerleri Üzerine) komşu "barbar kavim" hakkında bilgi veren en önemli Antik kaynaktır. Eserinden 10. asırda yazılan ve 1455'de İtalya'ya getirilen el yazması "Codex Hersfeldensis" adlı eserle farkına varılır. Bu eser Hersfeld manastırında bulunduğundan bu adla

anılır (Schwarz, 1956: 10; Krause, 2002: 17).

Tacitus, Germania ve Germen adlarını tam olarak ilk kez "Germania"sında birebir zikreder: 'Germenler buranın en eski halkıdır, göç ve yabancı halkları misafir etmediklerinden asla karışmamışlardır' der (age: 16vd.). Krause'ye göre Tacitus "Yıllıklar ve Tarih Notları; Annalen ve Historienler"inde ayrıca Germenlerin yaşam alanı olarak Weser ve Oder nehirleri arasındaki bölgeyi, Almanya'nın orta dağlık alanını, kuzey bölgesi ile güney İskandinavya'yı işaret eder ki, burada yapılan arkeolojik kazılarda burada asırlardır köyler ve yerleşim alanlarının bulunduğu arkeolojik olarak iddia edilmektedir (age: 18). Tacitus'un verdiği bilgiler Herodot ve diğer bazı yazarların *barbar halklar* hakkında ifade ettiği fikir ve cümlelerle çok sayıda kesişince önemli klasik yazarların intihal kuşkuları ve yazara güvenleri sarsılmıştır. Ancak Tacitus kendisinden önceki Caesar, Livius ve Plinius'tan özellikle de Grekler hakkında çok yararlanır (Schwarz, 1956: 11).

Sezar eski Germenlerin Keltleşmede ve Keltçe konuşmayla bir problemleri olmadıklarını bildirir (Krause, 2002: 23). Toprak bulgularına dayanarak Germenlerin ana vatani olarak ise Güney İsveç, Danimarka, Şlesvig-Holsteyn ve Doğu Aşağı Saksonya görülür. Germenler buralara günümüzden 40 bin yıl önceki Erken Taş Devri sonlarından beri megalit mezarlar açan Trichterbecher kültürü sahipleri ve bu çağda ölümlerini tümüslere gömen savaş baltalı halklardan oluşur ve Genelde Vistül, Ren ve Tuna havzasından yayılırlar. M.Ö. I. asırda 3 grupturlar: Kuzey, (İskandinav Germenleri); Doğu (Oder ve Vistül yatağı boyunca güneye yayılanlar) ve Batı Germenleri (Güney ve Batı Almanya ile Briton adalarına yerleşenler). Bu üç ana grup çok sayıda zayıf boylardan oluşur ve 3. asırdan beri tarihsel olarak tanınan büyük kök-kavimler oluşturur. Ariovist, Armin ve Marbod efsaneleri bu birleşimlerin sembolleridir. Germen kavimleri çok göç ettiğinden yerleşim alanlarının sınırlarını tam tespit etmekse güçtür (Grimm J. ve W., 1984, Band 7: 157).

Romalılar Augustus zamanında Almanya'yı (Germania) işgal edip eyaletleri yapmaya karar verince ve Elbe'ye asker gönderip donanmalarını Kattogat'a kadar yollar. Bunların hazırlığı olarak da Agrippa'nın başaldığı Almanya haritasını genişeltir, pekiştirirler. Bugünkü bilgiler bu ve bundan sonraki Antik

yazarlara dayanır. Germanlerden bahseden ancak eserleri kaybolan diğer bir tarihçi Titus Livius'tur (M.Ö. 52 - M.S. 17). Livius, Kimbernlerin geleneklerinden, yurtlarından, Teuton savaşlarından, Caesar ve Drusus'un seferlerinden ve German olaylarından bahseder (Schwarz, 1956: 9). Daha sonra Romalı İmparator ve yazar Sezar (Caesar) M.Ö. 52'de yazdığı *Commentariide bello Gallico*'da (Galya Savaşı hakkında açıklamalar; kısaca *Bellum Gallicum*) adlı eserinde genel olarak Germanlerden değil de bir German halkı olan Kelt, Tuton ve Kimbernlerden bahseder: 'Tüm Galya üç bölümdür: birinde Belgler, ikincide Akitanlar, üçüncüde bizim Galliler denen kendi dillerindeki adla Keltler' der (Krause, 2002: 53). Todd'a göre German adının nerden geldiği de bilinmemektedir (Todd 2000: 7). 1. asrın ortasında Sezar kitabında kullandığı "Germanus" kavramının üzerinde durmaz. Tacitus'tan beri German ve Germania adları bu halkların isim ve yerleri zikredilerek verilir. Arkeolojik veri olarak bu bölgelerdeki ilk yerleşim birimleri tepelerde kurulmuş (Hollanda'daki adlarıyla Terpler) ve en eskisi M.Ö. VII-VI. asırlara aittir. Büyük ihtimalle Germanlerin orman, balçık ve bataklık olan bu geniş arazilerde yerleşirken balçık kısımları doldurur tepe yerleşimler yaparlar (bu yerleşim merkezleri ve planları için bkz. Todd, 2000).

"Barbar" Germanlerle Romalıların yaptığı savaşlardan Sezar'dan önce ilk Posidonius'un (M.Ö. 135-51) kaybolan bir kitabından bahsedilir, bu kitaba dayanarak Plutarch (M.S. 46-120) Germanlerden bahseder. Kaybolan Livius'un kitabını Orosius ve Cassius Dio da kullanır, Germanler hakkında bilgiler aktarır. Daha yeni bilgiler ise Timagenes'den günümüze aktarılır, özellikle de o zamanının Germanya'sı demek olan Galya ve Kayzer Tiberius'un seferleri hakkında bilgiler verilir. M.S. 18. asırda Strabo *Geographica*'sında eski tüccar ve askerlerin anılarından yararlanır, kendisi bölgeyi gezmemiştir, kitabını Roma'da yazar. Velleius Paterculus adlı subay ise M.S. 30'da Germanya'da bizzat bulunur ve tarih taslağı hazırlar. Arminius'u bu seferde bizzat tanır. Alexandriyalı coğrafyacı Claudius Ptolemeus ise M.S. 150'de eski Germanya'yı işler ve metinli bir harita hazırlar. Ana kaynağıysa Hadrian zamanının yazarı Marinus von Tyrus'tur. Ptolemeus daha ayrıntılı görülen eserinde 69 German boyundan bahseder, Tacitus ise 40 boy sayar. Bunlardan 22 boyun adı ikisinde

de geçer. Bu eserinde Ptolemeus alt boyları da (Gau halklar) işlediği anlaşılmaktadır. Böylece sadece bilinmeyen halklar değil Roma tanımlamasıyla Germanya'nın Ren ve Tuna hariç şehirleri ve pazar yerleri de verilir. Bu eski kaynaklardan çıkarılabildiği, özellikle de Germance ve Indo-Germance olmayan ırmağ adlarından Germanlerin ilk vatanları olarak Jütland'dan İskandinavya arası bölge tanımlanabilir. Kültürel ve dilsel "ırk ve halk karışımı bilgileriyle de İlk-Germanlerin karışmayla oluştuğu ihtimal ve mümkündür" (Schwarz, 1956: 22). İlk-Germanlerin İndo-German komşuları hakkında da Avrupa'da İndo-German halkların bulunma bilgileri çıkar. Bunlar İtalikler, Keltler, Venetler ve İlyrlerdir. İtalikler ilk M.Ö 2000'de İtalya'ya girer dense de görüşler farklıdır ve M.Ö. 11-12. asır daha takip edilebilir. Po Ovası'nda M.Ö. 1000'den itibaren görülürler. Latinleri buradan Alp yaylalarına sürerler. Böylece Latinler tarih sahnesinde Osko-Umbrenlerden sonra görülür. İtalikçe ve Germance arasında ortak kelimelerse çoktur. Latince ve Germance geçmiş zaman formu uzun kök vokalinde benzerdir (Lat. venimus; Gotça venimus: Wir kamen/geliyorduk). İtaliklerin M.Ö. 1200-1000'lerdeki göçlerle kuzey Alplerden, İtalya yakınlarından, yaklaşık İsviçre'den geldikleri açıklaması sorunludur, zira Germanler bu zamanda bu kadar Güney'e inerler. Tahminen bu kavim İlyrlerdir. Dil olarak da buralarda Germance, İtalikçe ve Keltçe İndo-Germencenin Avrupa'daki Batı kanadını oluşturur. *Germance* bundan daha eski zamanlarda ise İndo-Germanenschwärme kelimesinin (İndo-German sürüleri) kısaltılmışıdır (bkz. Schwarz, 1956: 24vd.). Antik kaynaklardan çıkarıldığı kadarıyla İlyr halklarının en eski vatanları Batı Macaristan'dır. Panonya, Hırvatistan ve Dalmaçya'dan Doğu Alplere dek uzanan Tuna kuzeyinde de Osi adıyla buldukları Tacitus'ta dilleri Panonyaca bahsinden anlaşılır. Kavim adları Keltçeden alınmadır, çoğu Keltleşmiştir. Bohemya (Çekoslovakya), Moravya (Slovakya'da) ve Slovakya'daki İlyrlere Keltlerin eski tabakaları diye anılır. İlyrce bir Kentum dilidir. Venetler ise eskiden Po yaylasının doğu içlerinde oturur. Venedig Venetler hâlâ onların isminden kalmadır. M.Ö. VI. asırda tanıklanır ancak ilk en eski Venet bulgusu 9. asırdandır. Dilsel kriterlere göre bir İtalikçe ağız olan Venetçe konuşan halkların oturduğu ilk vatan ise Doğu Almanya'dır (Schwarz, 1956: 30-33).

M.S. II. asır başlarındaki Got göçü zamanı, Germenlerin Vistül Irmağı ile doğuda Tuna Nehri sınırına dek Sarmatya arasında hükmettikleri ve mukim oldukları sahadır. Dolayısıyla geç Antik devirde sadece Alamanlar ve Franklar bu bölgelerdeki dominant Germen halkları olarak bilinir (Wolfram, 2009: 25-27). Avrupa'nın içlerinde ve kuzeyinde olan Germenler dışında Doğu Germenleri ise Tuna kuzeyinde ve batı Rusya içlerine doğru mukimdirler: Rugirler (Kuzey Polonya-Doğu/Baltık Denizi arası), Aestierler/Baltlar (Beyaz Rusya, Litvanya), Gotlar (Orta Polonya), Burgundlar (Batı Orta Polonya), Wenedler (Kuzey Belarus-Güney Ukrayna), Wandallar (Çek C.), Kuadlar (Bayern-Avusturya arası), Kotinerler (İsviçre), Bastarnlar (Güney Avusturya-Macaristan) (bkz. Tabela 2, Todd, 2000: 6).

Pilius'un verdiği bilgilere göre M.Ö. 100'lerde Roma Ren ötesi Batı Germen halkları şunlardır: Angeln (Schleswig Holştayn), Reudignler (Meklenburg Vorpommen), Langobarden (Brandenburg), Hermunderler (Brandenburg-Sachsen), Markomanlar (Sachsen-Çek C.), Chatlar (Bayern) Mattiaklar (Bavyera), Ubierler (Pfalz-Bayern Wüttenberg), Tenkterler (Hessen), Chamavlar (Kuzey Westfalya-Aşağı Saksonya), Frizler (Hollanda, Kuzey Denizi sahilleri), Chauklar (Bremen-Hamburg), Chausuariler (Aşağı Saksonya kuzeyi), Cherusklar (Hanoover-Sachsen Anhalt arası), Brukterler ve Marslar (Türingen) (bkz. Harita 1: Todd, 2000: 5). Bunların büyük bir kısmı bugünkü Almanlar: Deutsch olarak bilinir. İlk defa yazılı kaynaklarda Bavyeralı Herodot denen tarihçi Johannes Aventius'un (1477-1534, Turmayr olarak da tanınır) 1523'de yazdığı ancak radikal Protestan olduğu için basım izni uzun yıllar alamayan ve nihayet 1566'da Almanca baskısı da ölümünden sonra 1556'da yayınlanan "Chronikavon vrsprung, thaten vnd herkommen der vralten Teutschen" adlı kitabında Germen adıyla eş anlamlı "vralten Teutschen" olarak kullanılır (Döbler, 2000: 9). Bugünkü Almanların "Teutsch" Avrupa'daki "yerleşme tarihi de M.Ö. birinci asrın ilk yarısından başlar, M.S. 13 asra dek devam eder" (Hoops, 1911-13: 402).

3. SONUÇ YERİNE

Dilsel kökenlerde Avrupalı ulusların Latinler (Romalılar) ve Yunanlar hariç ilk yazılı kaynakları ancak M.S. IX. veya X. yy'dan sonra oluşmaya başlar. Belkide bu nedenle antropoloji, arkeoloji ve dilbilim tüm uğraşlara rağmen bugüne kadar kesin olarak kök soy İndo-Germenlerin veya Ari ırkının neşet ettiği yeri bulamamıştır. Bunlardan en verimli ise dilbilim çalışmalarıyla hayvan ve bitki isimlendirmelerinin topografyasından yola çıkarak, Aryan ırkının kökenini ve ana vatanını bulmak olur. Antropolojinin bu ırkın izlerini Buz Devri'ne kadar geri götürme çabaları ve "Arilerin İskandinav adalarından Orta Avrupa'ya göç ettikleri ve oradan tüm kıtaya yayıldıkları" tezine rağmen "dilbilim çalışmaları tüm bu zaman dilimlerine kadar geri gidememiş Pentas'a göre ayrılmamış İndogermenlerin en erken yerleşme bölgesi Asya'da bir yer olarak hemfikir olunmuştur" (Sherer, 1968: 2). Oart/kuzey Avrupa ve Güney Rusya İndogermenlerin ana vatanıdır tezleri de dilbilim ve arkeoloji verileriyle desteklenmeye çalışılsa da, Orta Asya ana vatan diyen Doğu tezi de güçlü dilbilimsel ve Hindistan'a olan tarihi Aryan göçlerinden dolayı değer arzeder. Orta Asya'dan Hindistan'a kuzeyden M.Ö. 1700-1500'lerde giren Arilerden hemen önce "II. bin yılının sonlarında, Hind-İran dillerini konuşan kabileler [de] -belki Orta Asya'dan gelerek- İran'a sızmaya başladılar" (Tanilli 2002: 167). O zamanlardan çok önce bu bölgede Mezopotamya medeniyetinden olan ve yazıyı tanıyan proto-Türk Sumer, Elam ve Hurriler ile Sami ırktan Akad, Babil ve Asur medeniyetleri bulunur. Orta Asya'daki çağdaşları ise Harezmi, Soğdiya, Baktriya ve Marijan bölgesinde "ortakçı klan yaşam süren, avcı, yarı göçebe" olarak yaşarlar (age: 166). Bu Aryan (İran) halk ilk olarak Med ve Pers adı altında M.Ö. VII. ve VI. asırlarda adlarını Orta Asya ve Orta Rusya'dan geldikleri İran yaylasında duyururlar. İndogermenler böylece Hintçe (Sanskritçe), İranca (Medce ve Persçe Avestaların dili olan Aryanca) ve Germence olarak üç farklı dil grubundandır.

KAYNAKÇA

- Adji, M. (2001). **Kaybolan Millet, Deşt-i Kıpçak Medeniyeti**, (Çev. Z. Bağlan Özer), 1. Baskı, Atatürk Kültür Merkezi-277, Ankara.
- Bozkurt, F. (2002). **Türklerin Dili**, 2. Baskı, Kültür Bakanlığı, Ankara.
- Brockhaus Enzyklopädie** (1969). In 20 Bänden. 17. völlig neuarbeitete Auflage des grossen Brockhaus, Gec-Gz. F. A., Brockhaus, Wiesbaden.
- Charpentier, J. (1917). "Die ethnographische Stellung der Toharer", **Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft**. (Hg. V. C. Brockelmann u.a.), Redaktion H. Stumme. Sonderausdruck aus Band 71 (1917).Leipzig: In Kommission bei F. A. Brockhaus, S. 347- 388.
- Döbler Hans, F. (2000). **Die Germanen. Legende und Wirklichkeit von A-Z. Zur europäischen Frühgeschichte**, Obris, München.
- Edlinger, von A. (1929). **Alte Beziehungen der türkischen Sprachen zu den Indogermanischen**, Bamberg.
- Eggers, H. (1966). **Deutsche Sprachgeschichte I, Das Althochdeutsche**, (Hg. v. Ernesto Grassi), Rowohlt, München.
- Euler, W. ve Badenheuer, K. (2009).**Die Sprache und Herkunft der Germanen. Abriss der Proto germanen vor der ersten Lautverschiebung**. Verlag Inspiration Unlimited, London/Hamburg.
- Feist, S. (1913). **Kultur, Ausbreitung und Herkunft der Indogermanen**, Weidmannische Buchhandlung, Berlin.
- Gabain, von A. (1979). **Einführung in die Zentralasienkunde**. Wissenschaftl. Buchgesellschaft, Darmstadt.
- Grimm, J. ve Grimm, W. (1984). **Deutsches Wörterbuch**. Bd 5. Bearb. von Rudolf Hildbrand u. Hermann Wunderl. Fotomechanische Nachdruck der Erstausgabe 1804, DtV, München.
- Haloun, G. (1937). "Zur Üe-tşī Frage", (Kahle, Paul -Hg.-). **Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft**. Band 91 (Neue Folge 16). Deutsche Morgenländische Gesellschaft/Kommissionsverlag F.A. Brockhaus, Leipzig, S. 243-318.
- Hoops, J. (Hg.), (1911-13). **Reallexikon der Germanischen Altertumskunde**. Unter Mitwirkung zahlreicher Fachgelehrten, I. Band. A-E. Mit 47 Tafeln, 67 Abbildungen im Text, Verlag von Karl J. Trübner, Strassburg.
- Kellermann, V. (1966). **Germanische Altertumskunde. Einführung in das Studium einer Kulturgeschichte der Vor- und Frühzeit**. Erich Schmidt Verlag, Berlin.
- Keleş, N. (2009). " İlk Çağlardan Orta Çağ'a Dek Türkçenin İnogermen Dillerine Etkileri", **Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 9, Sayı 43, Aralık, s. 27-43.
- Kilian, L. (1983). **Zum Ursprung der Indogermanen, Forschungen aus Linguistik, Prähistorie und Anthropologie**, Bd. 3.; Habelt Sachbuch, Bonn.
- König, W. (Hg.), (2004), „*Althochdeutsche Lautverschiebung u. Rheinischer Fächer*“, **dtv-Atlas zur deutschen Sprache**, (18. Aufl.), s. 44-65, dtv, München.
- Krause, A. (2002). **Die Geschichte der Germanen**, Campus Verlag, Frankfurt a. M. /New York.
- McNeill, W. (2005). **Dünya Tarihi** (Çev. A. Şenel), 10. Baskı, İmge, Ankara.
- Ögel, B. (1981), **Büyük Hun İmparatorluğu Tarihi**, I. Cilt, I. Baskı, Kültür Bakanlığı-375, Ankara.
- Pokorny, J. (1919). **Die Stellung des Toharischen im Kriese der Indogermanischen Sprachen**, III. Band, Sonderausdruck aus den Berichten des Forschungs-Institutes für Osten und Orient in Wien, Wien. S. 1-30.
- Schrader, O. (1917-23). **Reallexikon der Indogermanischen Altertumskunde. Grundzüge einer Kultur- und Völkergeschichte Alteuropas**, Zweite, vermehrte und umgearbeitete Auflage, I. Band, A-K. Hrsg. V. A. Nehring. Walter de Gruyter & Co., Berlin/Leipzig.

- Schrader, O. (1929), **Reallexikon der Indogermanischen Altertumskunde**, Zweite vermehrte u. Umgearbeitete Auflage, II. Band.Hrsg. V. A. Nehring, Walter de Gruyter & Co., Berlin/Leipzig.
- Schwarz, E. (1956). **Germanische Stammeskunde**, Mit 24 Abbildungen, Carl Winter Uni.Verlag, Heidelberg.
- Sherer, A. Hg. (1968), *Die Urheimat der Indogermanen*, Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Tacitus, (1967), **Die Germania des Tacitus**, Erläutert von R. Much. 3. Beträchtl. Erweiterte Auflage, Hg. V. W. Lange mit 24 Abbild. Auf 20 Tafeln und 3 Faltkarten, Heidelberg: Carl Winter Uni. verlag.
- Tanilli, S. (2002). **Yüzyılların Gerçeđi ve Mirası**, I. Cilt, İlkçağ: Doğu, Yunan, Roma, 7. Basım, Adam, İstanbul.
- Todd, M. (2000). **Die Germanen, Von den frühen Stammesverbänden zu der Erben des Weströmischen Reiches**, Theiss, Stuttgart.
- Tschirch, F. (1983). **Geschichte der deutschen Sprache, I. Teil, Die Entfaltung der deutschen Sprachgestalt in der Vor- und Frühzeit**,(hg. v. Hugo Moser u. Hartmut Steinecke), 3. durchgesehene Auflage, Erich Schmidt, Berlin.
- Türk Ansiklopedisi** (1971). Cilt XIX, MEB, Ankara.
- Wolfram, H., (2009). **Die Germanen**. 9. überarbeitete Auflage. Verlag C. H. Beck, München.